

UMBOÐSMAÐUR BARNA

Allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis

Reykjavík 31. mars 2023

Efni: Umsögn um þingsályktunartillögu um aðgerðaáætlun gegn hatursorðræðu fyrir árin 2023-2026.

Umboðsmaður barna fagnar því að fram sé komin tillaga til þingsályktunar um aðgerðaáætlun gegn hatursorðræðu fyrir árin 2023-2026.

Hatursorðræða nær til barna og ungmenna, þau verða fyrir slíkri orðræðu og taka þátt í henni, m.a. á samfélagsmiðlum. Í sumum tilvikum er þátttakan óbein og getur lýst sér í því að börn líki við færslur eða dreifi efni sem hvetur til haturs eða mismununar gagnvart ákveðnum hópum fólks í samfélaginu. Á síðasta ári gaf umboðsmaður barna í samvinnu við Persónuvernd og Fjölmíðlanefnd út leiðbeiningar til foreldra, ábyrgðaraðila og starfsfólks í skóla- og frístundastarfi um netið, samfélagsmiðla og börn. Þar er m.a. fjallað um hatursorðræðu og birtingarmyndir hennar á netinu. Í leiðbeiningunum kemur fram að samkvæmt rannsókn Fjölmíðlanefndar og Maskínu „Miðlalæsi á Íslandi 2021“ hafi um fjórðungur á aldrinum 15 ára og eldri upplifað af eigin raun hatursfull ummæli á netinu á 12 mánaða tímabili sem bendir til að mikil þörf sé á aukinni fræðslu um hatursorðræðu.

Þann 20. maí 2022 gaf ráðherranefnd Evrópuráðsins út tilmæli um hvernig eigi að berjast gegn hatursorðræðu. Í tilmælunum beinir ráðherranefndin því til aðildarríkja Evrópuráðsins að auka og styrkja fræðslu um hatursorðræðu meðal barna og ungmenna, foreldra, kennara og annarra sem vinna með börnum. Þá kemur fram að þörf sé á aðgerðum sem hafi það að markmiði að gera fólki betur kleift að skilja og takast á við hatursorðræðu. Jafnframt er lögð áhersla á mikilvægi þess að börnum sé tryggð merkingarbær þátttaka við mótun og framkvæmd slíkra aðgerða og verkefna.

Sameinuðu þjóðirnar hafa einnig lagt áherslu á það mikilvæga forvarnahlutverk sem menntun og fræðsla hefur í baráttunni við hatursorðræðu sbr. m.a. ályktun allsherjarþings Sameinuðu þjóðanna nr. 75/309 frá 21. júlí 2021.

Í þingsályktunartillögu þessari er fjallað um fræðslu sem ætlað er að vinna gegn hatursorðræðu fyrir börn og ungmenni í aðgerð nr. 10. Þar er lagt til að farið verði heildstætt yfir það náms- og fræðsluefni sem til er um hatursorðræðu og það uppfært og endurútfært eftir því sem við á með það að markmiði að tryggja aðgang barna að vönduðu efni sem henti börnum á öllum aldri. Umboðsmaður barna er þeirrar skoðunar að jafnframt þurfi að leggja mat á það hvort útbúa þurfi nýtt efni frá grunni og þá þurfi að gera ráð fyrir fjármagni í þá vinnu.

Í aðgerð nr. 3 er lagt til að búið verði til sérstakt netnámskeið fyrir fullorðna sem hafi það að markmiði að vinna gegn hatursorðræðu. Leggur umboðsmaður barna til að greint verði hvort æskilegt sé að sambærilegt netnámskeið verði útbúið fyrir börn.

Ánægjulegt er að sérstaklega komi fram í greinargerð að tryggja eigi beina og merkingarbæra aðkomu barna að kennsluefni, enda vita þau best hvernig haga beri fræðslu svo hún nái sem best til þeirra, hvernig hatursorðræða birtist þeim og hvers konar kennsluefni vantar. Samkvæmt samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins, sem lögfestur var hér á landi með lögum nr. 19/2013 eiga börn og ungmenni rétt á því að taka þátt í stefnumótun og ákvarðanatöku í öllum málum sem þau varða sbr. 12. gr. Barnasáttmálans. Það er réttur barna að vera höfð með í ráðum og skylda stjórnvalda að veita þeim raunveruleg tækifæri til þess að koma sjónarmiðum sínum á framfæri og hafa áhrif á stefnumótun. Börn eru ekki einsleitur hópur og þess vegna er mikilvægt að haft sé samráð við ólíka hópa barna.

Í aðgerð nr. 11 er fjallað um aukna upplýsingamiðlun og samráð við börn og ungmenni um hatursorðræðu. Þar er lagt til að mennta- og barnamálaráðuneytið standi fyrir fræðslu- og samráðsfundum sem hafi það að markmiði að vinna gegn hatursorðræðu og birtingarmyndum hennar meðal barna og ungmenna í íslensku samfélagi. Það er mat umboðsmanns barna að slíkur vettvangur sé framfaraskref.

Virðingarfyllst,

Salvör Nordal, umboðsmaður barna